

те въпроси на писателя, смисълът сега е по-друг: да се внесе още повече яснота за първите литературни изяви на писателя, за изпитани идеини и литературни влияния, за първите му публикувани творби, за характера на неговите познания, симпатии и антипатии към съвременници — писатели и политици, за някои прототипове и мн. др. За всички тях се оказва, че писателят „още има какво да каже“. Читателят отново е въведен във взаимоотношенията на големия творец с лица и събития, чува неговия прецедент за исторически личности и живи съвременници, с които е бил близък, често „делил своя зальк“. Задачата си анкеторът уточнява така: „Както в първата ми книга „Георги Караславов“, така и сега в тази — „Георги Караславов и неговият свят“ — могат да се прочетат или да се усетят на места някои негативни оценки или мнения за хора, съдържащи известна неприязнь. В това няма нищо неестествено. Тези мнения и оценки не съдържат изчерпваща характеристика за личности и събития, а носят субективен характер, те са включени с оглед за обрисувание на големия български писател, за проследяване на неговия богат и сложен вътрешен мир, на писателския му опит (с. 208).“

Това указание на анкетора никак не е за пренебрегване. То обяснява много от „повтарящите“ се въпроси и отговори, отразени в новата книга „Георги Караславов и неговият свят“.

Както казах, по същество това са беседи с писателя, когато той е твърде болен, трудно подвижен, но все тъй с отворени очи към света, духовно болен, с жива памет. Записани са ценни признания за негови любими писатели — Лев Толстой и Чехов, Горки и Джек Лондон; спомена за Гео Милев и Христо Смирненски, Никола Вапцаров и Матей Вълчев, преценил за Ботев, Вазов, Йовков, за някои наши съвременници — Д. Димов, Д. Талев; публикувана е творческа анкета с писателя, при която са повторени въпросите на проф. Ив. Д. Шишманов към Вазов (с. 83—84) и мн. др. Истинско мозаечно пано от прецеденти и признания представят главите „Любими писатели, литературни приятели“ (с. 48—74).

Разбира се, не искам читателят да остава с впечатлението, че тук писателят за пръв път се изказва за автори и книги, които често имат половинвековна давност. Не, много от мислите, впечатленията и заключенията са печатани другаде. Целта е била друга: повторно разискване, отговорите допълват известното, нюансират някои страни в общата характеристика, предпазват от прибрзано-повърхностна трактовка. На места, струва ми се, дразнят изрази като: „Имаше един литератор от Лом — Цветан Минков“ (с. 31), „беше невероятно глупава“ (т. е. речта на Добри Немиров при погребението на Йордан Йовков, с. 60), също по адрес на Хр. Ра-

девски (с. 28, 49). Почти еднозначни са отговорите на анкетирания писател, когато бива запитан кои са неговите учители: „Като хуморист съм се учил от Хр. Ботев. . .“ (с. 26), „учил съм се главно от някои негови (на Г. П. Стаматов — Х. Д.) повести — например „Лида Друганова“ (с. 62), „аз съм се учил от него“ (Антон Страшимиров) . . .“ (с. 60).

По начало такива признания Г. Караславов с охота правеше и в това няма нищо лошо. Предразположният писател може така да вижда и осмисля мястото и ролята на един или друг свой учител в занаята. И все пак в случая е нужна известна селекция.

Лично аз особено ценя главата „Последна среща“. Налице са признания, впечатления, хронологически ситуиращи последните дни на писателя, жалба по неосъществени творчески планове, усещане за неизбежното. . .

Книгата „Георги Караславов и неговият свят“, издадена по случай 80-годишнината от рождението на писателя, е ценна преди всичко с анкетите, водени с него през последните две години от живота му. Чрез своите разговори с Георги Караславов авторът отново ни въвежда в неговия художествен свят, давайки допълнително материал, за да се „усети отблизо личността, нейният маниер да разговаря, а понякога се открехчат и неочаквано трайни черти на характера, на манталитета“.

Христо Дудевски

PRÁČE Z DÉJIN SLAVISTIKY, IX. USPOŘÁDAL
Jan Petr, Univerzita Karlova, Praha, 1983, s. 164.

На настоящия етап на междудулителното общуване на България и Чехословакия най-авторитетните научноизследователски интереси са свързани с проблемите на българската бохемистика и чехословацката българистика. Участвайки в сравнителното литературознание като две съотносими славистични дисциплини, те оформят съвременния облик на една дългогодишна традиция. Въпреки че бохемистиката в Софийския университет започва да се развива от по-късна дата в сравнение с българистиката в Чехия, която навърши вече 130 години, тя заема почетно място сред останалите международни славистични центрове.

Издаването по инициатива на Катедрата по славистика в Карловия университет поредица „Трудове по история на славистиката“ посвещава още един брой на 1300-годишнината от създаването на българската държава (в предшната VIII книжка се разглежда цялостното развитие на българистиката в Карловия университет). В IX брой на посоченото издание българските и чешки автори участвуват равностойно. Някои от включените материали имат културнопознавателно значение, други — литературно-историческо. Из-

следванията на българските бохемисти Янко Бъчваров, Иван Павлов, Ангелина Минчева и Величко Тодоров си подхождат по тематичния си избор. Те представляват богат исторически преглед на различни славистични дисциплини в Софийския и Карловия университет (литература, фолклор, етнография, езикознание, балканистика) и на рецепцията на чешката литература у нас. Чехословашките автори Злата Куфнерова, Венцеслава Бехинова, Карел Хоралек, Зденек Урбан и Антонин Робек участват с материали с потясна проблемна насоченост, най-често отнасяща се до значението на някои български и чешки учени за развитието на славистиката.

Взаимопроникването на научни идеи в областта на филологическите дисциплини както в Чехия, така и в България е един непрекъснат процес, чието начало се поставя у нас с откриването на Софийския университет. Първите български бохемисти — възпитаници на Карловия университет в Прага, създават в единения ни за тогава научен център новата специалност славянска филология и заедно с това изграждат фундаменталните предпоставки за развитието на бохемистиката във всичките ѝ направления. В статията „Чешката литература, фолклор и етнография в Софийския университет“, Климент Охридски¹, разглеждайки проявите на славянската, а по-късно на пролетарската солидарност между чешките и българските учени, И. Павлов разгръща изследвания материал върху богат обществено-исторически план. Той обстойно и ангажиращо проследява славистичната дейност на Александър Теодоров-Балан, Любомир Милетич, Йордан Иванов, Боян Пенев, Иван Леков, Стоян Романски, Цветана Романска, Емил Георгиев и техните научни инициативи за организиране на семинари, издаване на учебници и антологии на чешката литература. Изследвайки развитието на чешкия фолклор и етнография, И. Павлов включва богато на фактологически и аналитичен материал изложение за дейността на Ст. Романски и лекциите му по славянска етнография от 1924 г. Авторът отбелязва и най-съществените прояви на преводната литература, изиграла съществена познавателно-дидактична функция по време на Възраждането и станала по-късно неотделима част от славистичния научноизследователски процес.

Някои от посочените тематични пунктове присъстват и в статията на Я. Бъчваров „Развитие на езиковедската бохемистика в Софийския университет“, Климент Охридски², която разглежда в историографски план научната и педагогическа дейност на най-видните представители на нашата лингвистика: Ал. Т.-Балан, Л. Милетич, Ст. Младенов, Ст. Романски, И. Леков, Цв. Романска, Св. Иванчев. Тя съдържа оценъчно отношение към приносните страни от изследователската им работа, посветена изцяло или частично на проблемите на езиковедската бо-

хемистика. В статията е застъпена и информация за чешките преподаватели в Софийския университет, обогатили българската бохемистика както с лекционни курсове, в които са изложени най-новите методи на чешкото и европейското езикознание, така и с участие си в изготвянето на учебници и помагала. Приносът на чехословашките слависти за развитието на българистиката е тематичен прицел на А. Минчева в статията „Чехословашките проучвания по балканистика и проблемите на българския език“. В аспектualен план авторката разглежда участието на българския език в контекста на балканистичните разработки на Б. Хавранек, К. Хоралек, Й. Курц, Ян Седлачек, изтъквайки ролята им при определяне конвергентния развой на балканските езици. Имайки предвид значението на българския език в този род изследвания като език със сравнително рано засвидетелствувана писменост Минчева определя неговата функционалност в балканския езиков съюз и степента на взаимопроникване между езиковите системи на отделните балкански народи. В отделна глава тя проследява типологическите изследвания на чешките лингвисти Скаличка, Трост, Курцова, посетени на проблема за дефиниране равнището, на което се проявява спецификата на балканските езици — било то морфологично или синтактично. Авторката се спира и върху постиженията на Й. Курц в проучването на члена като морфологична категория.

Висока научноизследователска прецизност проявява В. Тодоров в статията „Чешката литература в България след 9. IX. 1944 г.“. Серioзен принос е постигнат с определяне структурата на рецепционния процес като единство от три фази — фаза на проникване, фаза на разпространение и фаза на усвояване. Емпиричният материал е разработен и в количествен, и в оценъчен аспект. Рецепционните прояви на чешката литература са съотнесени към обществено-политическите и културни потребности през различните исторически периоди, управляващи идейно-тематичния подбор на превеждания материал. Поради тези съображения авторът проследява не само преведени художествени книги, но и публикации в периодичния печат, рецензентската и пропагандна дейност на популяризаторите на чешката литература у нас. Той успява прозорливо и аргументирано да селектира случайните попадения от съществените прояви в рецепционния процес.

До историографския характер на българските изследвания се приближава статията на Зл. Куфнерова „Към проблема за концепцията и насоките на чешката лингвистична българистика в миналото и днес“, насочена към изясняване културно-политическите условия за формиране и развитие на езиковедската българистика в Чехословакия. Научноизследователският тематичен обхват съдържа въпроси, отнасящи се до участието на първите чешки лингвисти Добровски, Шафарик и

Челаковски в определяне мястото на българския език сред другите славянски езици, до ненаучните панславистични възгледи на Йезебра, Шумавски и Хатала от втората половина на миналия век, до върховите постижения на Й. Пата, Б. Хавранек и Гебауер в 30-те години, на К. Хоралек и А. Герад в края на 30-те и началото на 40-те години, до съвременно-то състояние на чехословашката българистика.

Характер на минимonoграфични изследвания имат статиите на В. Бехиньова за Константин Иречек и на К. Хоралек за Иржи Поливка, в които авторите дават изчерпателна информация за българистичната дейност на чешките учени. Набелязвайки условията, формирали научните интереси на К. Иречек, В. Бехиньова се спира на влиянието на някои български възрожденски книги в изграждане отношението му към нашия народ. В литературно-исторически план тя проследява най-значителните му произведения за България: „Книгопис на новобългарската книжнина“, „История на българския народ“ и „Пътувания из България“, обръщайки внимание върху народностните му изисквания към езика и стила на писателите. За прецизиране на фактологическия материал авторката използва ръкописния му дневник. От този автентичен източник тя прилага мемоарни бележки и сведения за видни наши възрожденски дейци. Подобен творческо-биографичен преглед прави К. Хоралек на И. Поливка, чиито интереси са най-вече из областта на литературно-езиковедската българистика и палеославистика. Хоралек прави богат информативен преглед на неговите изследвания върху Кирило-Методиевата проблематика, литературната история на старите славянски литератури, фолклористичната методология, етнографията. Със задълбочените си познания, особено по проблемите на българския фолклор и медиевистика И. Поливка безспорно уважава много наши учени, между които и Михаил Арнаудов. В статията си за този изтъкнат български литературовед, фолклорист и етнограф Зденек Урбан насочва вниманието си върху взаимоотношенията меж-

ду Поливка и Арнаудов, върху положителните и отрицателните следи в идейно-творческото ориентиране на младия български учен под влияние на авторитетния чешки професор. Зд. Урбан предлага пълните рецензии на Пастернак и Поливка за дисертационния му труд, а също така благодарствено писмо на Арнаудов до Поливка, когато смята за свой научен ръководител. Статията е богат литературно-исторически документ за сътрудничеството на Арнаудов с млади чешки литературоведи и особено с Иржи Хорак и за голямото значение на тези първи професионални прояви в укрепване международните контакти на българските и чешките учени.

Интересно научно съобщение съдържа статията на А. Робек „Към въпроса за чешкия превод на българската песен „Стоян и Патрик“. На фона на богата панорама от обществено-политически събития в Чехия през 50-те и 60-те години на миналия век авторът търси предпоставките за интереса към български фолклор и по-конкретно — творческата история и битуване на една българска песен в чешки ареал, преди да бъде публикувана в сборника на братя Миладинови. Този любопитен факт засяга и нефолклорния произход на песента, което насочва автора към изследване автентичността на авторството посредством руски и чешки преводи. Статията е свидетелство за сериозното научно отношение на чехословашките българисти към проблемите на родната ни литература и фолклор.

Материалите, включени в IX брой на „Трудове по история на славистиката“, демонстрират високите възможности и перспективи на сътрудничеството между българските бохемисти и чешките българисти. Остава увереността, че взаимното желание за укрепване на професионалните контакти ще продължава да търси и все по-разнообразни форми на изява и в двата университетски центъра.

Жоржета Чалкова

SOMMAIRE

A la veille du 40-ème anniversaire de la Révolution socialiste en Bulgarie

Blagovesta Kassabova — Situation et problèmes de la prose narrative pour enfants contemporains	3
Ivan Spassov — Marii Yagodov — un conteur original bulgare	18

Katia Baklova — Nouvelles idées dans le récit de voyage bulgare du début du siècle (Strachimir Krintchev: „Au pays des palmiers“)	31
Ludmila Stolanova — Les traditions du mythe et le conte magique dans la littérature fantastique	40
Entcho Moutafov — A la recherche d'une propre norme relative à notre évolution culturelle	61
Zdravko Dounov — Le réalisme est chose impitoyable...	73
Isaac Passi — Epoque, art et culture dans l'esthétique de Jose Ortega-y-Gacet	85
Boris Chaïkevitch (Odessa) — La littérature socialiste bulgare et l'art figuratif durant les années trente	98

Problèmes de l'enquête littéraire (<i>Ivan Sarandev: Suite de la tradition. Alexandre Yordanov: Jugement critique. Katia Yaneva: Valeur documentaire. Julia Obréténova: Au sujet de la classe intellectuelle créatrice. Katia Baklova: Le prototype littéraire. Vasil Pernichki: L'enseignement des Lettres. Bistra Gantcheva: Dans le Cours d'enseignements. Kristina Balabanova: L'histoire littéraire. Vladimir Yanev: La contemporanéité littéraire</i>)	118
--	-----

Communications scientifiques

Boniou Anghélov — L'héritage littéraire d'Onoufry Popovitch	136
Vladimir Baltchev — Les essais poétiques de Néofit Bozveli des années trente du XIX ^e siècle	138

A travers la presse étrangère

Lu dans les revues littéraires d'URSS, de la République Allemande Fédérale et d'Angleterre	157
--	-----

Revue

Christo Doudevski — „Guéorgui Karaslavov et son univers“, par Stéphane Kolarov	165
Georgette Tchalakova — „Práce z dějin slavistiky“, IX. Uspřádá Jan Petr.	166

СП. „ЛИТЕРАТУРНА МИСЪЛ“ ПРИЕМА ЗА ПУБЛИКУВАНЕ СТАТИИ С ОБЕМ
ДО 40 СТАНДАРТНИ МАШИНОПИСНИ СТРАНИЦИ. РЪКОПИСИ, НАДВИШАВАЩИ
ТОЗИ РАЗМЕР, НЕ СЕ РАЗГЛЕЖДАТ ОТ РЕДКОЛЕГИЯТА

Адрес на редакцията: сп. „Литературна мисъл“, ул. „Чапаев“ 52,
бл. 17, 1113 София, тел. 73-31 (вътр. 39—94)

© Институт за литература
при БАН
1984
с/о Jusautor, Sofia

Технически редактор *К. Иванова*

Коректор *И. Коева*

Дадена за набор на 25. V. 1984 г.

Подписана за печат на 23. IX. 1984 г.

Формат 70/100/16

Печатни коли 10,50

Издателски коли 13,61

Тираж 1670

Изд. индекс 9814

Годишен абонамент 12 лв.

Отделна книжка 1,30 лв.

Печатница на Издателството на Българската академия на науките

1113 София, ул. „Акад. Г. Бончев“, бл. 6

Поръчка № 293